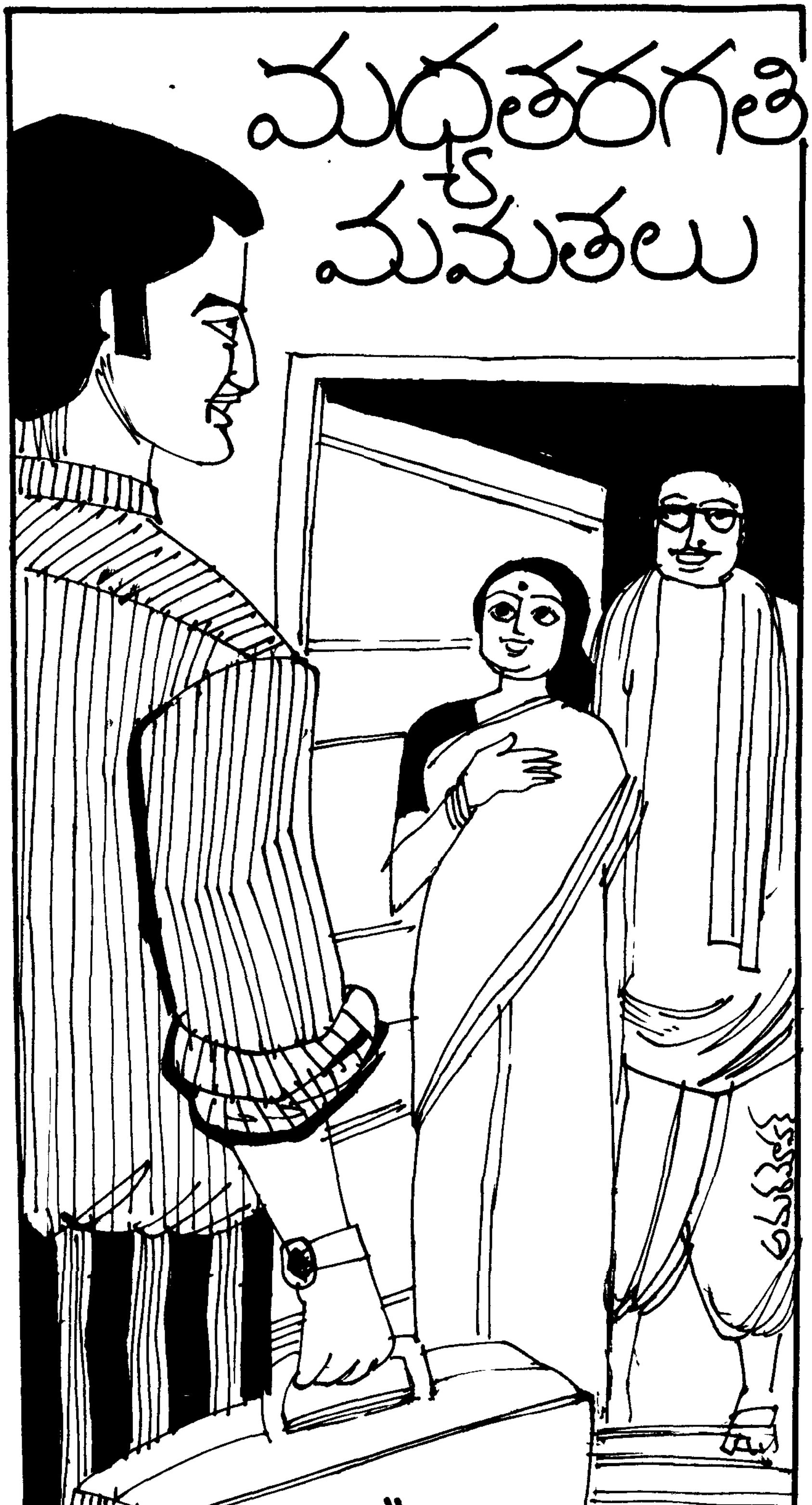

"జననీ జన్మభూమిశ్చ—స్వర్గాదపి గరీయసీ''—

మూర్తికి పాండిత్యంతో పెద్దగా పరిచయం లేకున్నా ఆ ఆర్యోక్తి స్ఫురణకు వచ్చింది, బస్ తమ స్వంత వూరి బస్‌స్టాండ్‌లోకి వచ్చి ఆగేసరికి.

అన్నీ తనకు పరిచయమున్న బజారులే ... అయినా నాటికీ నేటికీ ఏవో మార్పులు ...కొత్త కొత్త కాఫీ హోటళ్ళు, సినిమాహాళ్ళు వెలిశాయి. రోడ్లు కొంచెం వెడల్పు చేశారు... మరీ ఈవూరి ఎం.ఎల్.ఎ. మంత్రి అయిన తర్వాత ఆమాత్రం డెవలప్‌మెంట్ లేకపోతే ఎలా ?— రిక్షాలో కూర్చుని తను పుట్టి పెరిగిన వూరుని గురించి కొంచెంసేపు ఆలోచించాడు మూర్తి.

తర్వాత అతడి ఆలోచనలు తన వాళ్ళమీదికి మళ్ళాయి ...

'ఇప్పుడు తను హఠాత్తుగా వూడిపడటం చూసి అమ్మ నాన్న ఎలా అనుభూతి చెందుతారో? ఏమని వ్యాఖ్యానం చేస్తారో ?... తమ్ముడు... చదువు పూర్తయ్యే వుంటుంది. ఏదో ఒక వుద్యోగంలో ప్రవేశించి వుంటాడు. పెళ్ళి కూడా ... ఏమో. జరిగే వుండొచ్చు... వాడివల్లనైనా అమ్మ, నాన్న మనశ్శాంతి పొందగలిగితే అదేచాలు' — మూర్తి కళ్ళు అప్రయత్నంగా చెమర్చాయి.

'పట్టుదలలు పంతాలు తనను తనవాళ్ళకు దూరం చేశాయి... అందరూ వుండే ఎవరూ లేనివాడుగా బ్రతికాడు తను ఇంత కాలం' — తమ యిల్లు సమీపిస్తున్న కొద్దీ దుఃఖం పెల్లుబికి వస్తోంది మూర్తికి.

అయినా నడిబజారు. తను బేలగా మారితే రిక్షావాడు అపహాస్యం చేస్తాడు. తమాయించుకొని తమ యింటి ముందుకు వచ్చాక రిక్షా ఆపమని వాడికి డబ్బులిచ్చి పంపివేసి గేటు తెరిచి లోపలికి వచ్చాడు.

రెండు వాటాలుగా భాగించబడిన డాబా యిల్లు... ఒక వాటా అద్దెకు యిచ్చి ఒక వాటాలో మూర్తి వాళ్ళుండే వాళ్ళు... ఇప్పుడు రెండు వాటాల తలుపులూ మూసి వున్నయ్ ... తమవాళ్ళు ఏ వాటాలో వుంటున్నారో అర్థంకాక సూటికేస్ క్రిందపెట్టి కాసేపు వరండాలోనే నిలబడిపోయాడు. కొద్దిసేపు గడిచింది. రెండు వాటాల్లోంచీ ఎవరూ బయటికి రాలేదు. ఇక లాభంలేదనుకొని "అమ్మా !'' అని కొంచెం పెద్దగా పిలిచాడు.

"ఎవరూ !''— మరుక్షణం తలుపుతెరుచుకొని బయటికి వచ్చింది మూర్తి తల్లి కిష్టమ్మ.

"పెద్దాడా ! నువ్వా !!''— ఆమె కనులు మిలమిల మెరిశాయి. ఆ తన్మయత్వాన్ని తట్టుకోలేక "ఏవండీ... పెద్దాడు వచ్చాడు'' అని అరిచింది లోపలవున్న భర్త చలపతిని వుద్దేశించి.

తర్వాత కొడుకు భుజంమీద అనునయంగా చేయివేసి "పరాయివాడిలా ఇక్కడే నిలబడి

పోయావ్ ?... పదరా పెద్దాడా లోపలికి''— అని తల్లి అనేసరికి క్రిందవున్న సూట్‌కేస్‌ను చేతికి తీసుకొని చలనమున్న బొమ్మలా ముందుకు నడిచాడు మూర్తి.

''ఏరా పెద్దాడా... కోడలు పిల్లలు కులాసాయేనా ?''— భుజం మీది కండువాతో తడిచెయ్యి తుడుచుకొంటూ ఇవతలికి వచ్చారు చలపతిగారు.

''అయ్యో, మీరు మజ్జిగ పోసుకోకుండా లేచివచ్చారేం ?... పెద్దాడు లోపలికే వచ్చే వాడుగా ?'' అంది కిష్టమ్మ భర్త భోజనం మించి లేచివచ్చేసరికి.

''అంత ఆకలి అనిపించటంలేదే ఈపూట... సరేగాని పెద్దాడా నేనడిగింది చెప్పలేదే ?''

—తండ్రి కళ్ళలో అనిర్వచనీయమైన ఆనందాన్నిచూశాక మూర్తిలోని అన్నిసంశయాలు తీరిపోయాయి.

''అంతా బాగానే వున్నారు నాన్నా''— చెప్పాడు సమాధానం.

''మరి అమ్మాయినీ పిల్లల్నీ కూడా తీసుకు రాకపోయావా ?''—

—అలా ప్రశ్నించిన తల్లివైపు చిత్రంగా చూశాడు మూర్తి...ఏ కోడళ్ళి తాముకాదన్నారో అపవిత్రులమైపోయామని భావించారో, కన్న కొడుకును సైతం దూరం చేసుకున్నారో— ఆ కోడల్ని గురించి ఇప్పుడు ఇంత ఆరాటమా ? అమ్మ, నాన్నలలో ఎంత మార్పు !... అసలు ఇప్పుడు తను వింటున్నదీ, చూస్తున్నదీ అంతా... నిజమే !?— సమాధానం లేకుండా నిలబడి పోయాడు.

''ఏమే...పెద్దాడి స్నానానికి నీళ్ళుతోడు... వాడు భోంచేసి వచ్చాక అన్నీ తీరుబడిగా మాట్లాడుకోవచ్చులే''— అన్నారు చలపతిగారు.

''అట్లాగేనండి... రారా పెద్దాడా...'' అని లోపలికి వెళ్ళింది కిష్టమ్మ. తల్లిని అనుసరించాడు మూర్తి.

''కేశవ ఏడమ్మా...''— అంటూ బావి దగ్గర స్నానం చేస్తూ నీళ్ళు తోడిస్తున్న తల్లిని అడిగాడు మూర్తి తమ్ముణ్ణి గురించి.

''వాడికేంరా... చదువు పూర్తి కాగానే కష్టపడి ఉద్యోగం వేయించారు మీ నాన్న... ఇప్పుడు పెళ్ళాం చేతిలో కీలుబొమ్మ...వెధవ... లక్షణమైన సంబంధం అని చేసి నెత్తిన కుంపటిలా తగిలించుకున్నాం ఆ గయ్యాళిని...'' చెప్పింది కిష్టమ్మ.

తను వూహించుకున్నట్లుగానే తమ్ముడి చదువుతోపాటు పెళ్ళికూడా జరిగిపోయిందన్న మాట... కానీ, తనకు తెలియనీయలేదు... మొదట్నుంచీ తనంటే ఎంతో అభిమానం కనపరిచే కేశవకూడా... ఈ అన్నయ్యను మరిచి పోయాడు... ఏమిటో బాధ కాసేపు మెలికలు పెట్టింది మూర్తి హృదయాన్ని.

''కేశవ... వాడి భార్య...?'' అడిగాడు పైకి.

''ప్రక్క వాటాలోనే వుంటున్నారు ... వాడు ఆఫీసుకు... ఆవిడ వాళ్ళ పుట్టింటికి... దాని పుట్టిల్లు ఈవూరేలే. వాళ్ళ యిల్లుకూడా పక్కవీధిలోనే తగలడింది...'' — తల్లి కటువైన సమాధానం.

ఇంత కాలమూ తన భార్యను వ్యతిరేకించారు. తనని కాదన్నారు. ఇప్పుడు తమ్ముడి భార్యంటే గిట్టటంలేదు. అలా తమ్ముణ్ణీ దూరం చేసుకుంటున్నారు. ఏం మనుషులు అమ్మ, నాన్న ?— భోంచేసి తీరుబడిగా పడుకొని ఆలోచిస్తున్నాడు మూర్తి.

ఇంతకాలమూ తను ఈ యింటికి దూరం కావటానికి కారణం విశాల... అసలు ఆమె చేసిన నేరం ఏమిటి ?...

మూర్తి కళ్ళముందు గతం గిర్రున తిరిగింది ఒక్కసారిగా...

* * *

అవి మూర్తి కొత్తగా వుద్యోగంలో చేరిన రోజులు... అతిగా స్నేహితులవెంట తిరగటం అతడికి మొదట్నుంచి అలవాటులేదు... వంట

గూడు చినబోయింది

అందాల పంజరం
అలరించుకొని యుంటె
అందులో వొక చిలుక
అందాల చిలక !

అందమైనది చిలుక
అమృతభాషిణి చిలుక
చిలుక బాసలు వింటె
చిత్తముప్పొంగేది

ఏటి కెదురీతలో
ఏమరగ కొన్నేళ్ళు
గూటిలోని చిలుక
గూడొదిలి పోయింది

గూడొదిలి పోయింది
పంజరం మిగిలింది
గతము గూర్చిన తలపు
కలతలే మిగిలాయి

ఎగిరిపోయిన చిలుక
యెపుడు తిరిగొస్తుంది ?
కలతపడ్డ మనసు
కిల శాంతి యెపుడు ??

— లతిక

చేసుకొని తినటం, ఆఫీసు తప్పితే యిల్లు— తీరిక వేళల్లో పుస్తక పఠనం చేస్తుండేవాడు.

రోజులు గడుస్తూండగానే ఎదురింట్లో వుండే రాఘవయ్య మాష్టారితో పరిచయం ఏర్పడింది మూర్తికి... మధ్య మధ్య వాళ్ళింటికి వెళ్ళటం లోకాభిరామాయణం మాట్లాడటం చేస్తూండేవాడు... ఆ మాస్టారి ఒక్కగానొక్క కూతురు విశాల... వాళ్ళ యింటికి వెళ్ళినప్పుడల్లా ఆమెకూడా కనిపించేది. సిగ్గు అనకుండా మూర్తితో మాట్లాడేదికూడా... ఏదో ఒక విషయంమీద చర్చ జరుగుతూండేది.

విశాల అందంతోపాటు ఆమె అణకువ, తెలివితేటలు మూర్తికి నచ్చాయి... మొదట్లో రాఘవయ్యగారు వున్నప్పుడు మాత్రమే సాగే చర్చలు ఆయన ఇంట్లో లేనప్పుడు కూడా వాళ్ళిద్దరూ యథేచ్ఛగా మాట్లాడుకొనే స్థాయికి వెళ్ళిపోయింది. ఇది గమనించిన మాస్టారు ఒక రోజు విశాలపై మూర్తి అభిప్రాయాన్ని అడిగారు.

''విశాలంటే నేను, నేనంటే విశాల — ఇద్దరం ఇష్టపడుతున్నాం మాస్టారూ...''

''కాబట్టి పెళ్ళిచేసుకుంటాం మాస్టారూ అంటావ్ ?''

''నిస్సందేహంగానండీ.''

''నీ మనసు నాకు తెలుసు మూర్తీ ... కానీ, అంత్యనిష్ఠూరం కంటే ఆదినిష్ఠూరమే మంచిది అంటారు. అలాగే విశాల విషయంలో నీవంత ఖచ్చితమైన నిర్ణయానికి వచ్చాక నీకో నిజం చెప్పకతప్పదు. ప్రస్తుతం అది నీకు అనవసరమనిపించవచ్చు. అయినా లోకులు పలు కాకులు ... విశాలను వివాహం చేసుకున్నాక రేపు నలుగురూ తలో రీతిగా వ్యాఖ్యానిస్తుంటే నీ మనసు చివుక్కుమనే అవకాశంవుంది ... ''

మాస్టారి మాటలను మధ్యలోనే అడ్డగించాడు మూర్తి.

''మీరు చెప్పదలుచుకున్నది ? ... మీ వర్ణాంతర వివాహం గురించేగా ?''

''ఆ విషయం కూడా నీకు విశాల చెప్పే సిందన్నమాట .. మరి నేను పెద్దలను ఎదిరించి వర్ణాంతర వివాహం చేసుకున్న వ్యక్తిని ... నా భార్య చనిపోయినా ఆమె రక్తం పంచుకు పుట్టిన బిడ్డే ఈ విశాల ... ''

''అన్నీ తెలిసే నేను విశాలను వివాహం చేసుకోవటానికి నిర్ణయించుకున్నాను మాస్టారూ.''

''ఆకర్షణ, వయసు పొంగు ప్రస్తుతం నిన్నులాంటి నిర్ణయానికి పురికొల్పుతోందేమో? నిదానంగా ఆలోచించు మూర్తీ ... వెళ్ళి నీ నిర్ణయాన్ని మీ పెద్దలకు కూడా చెప్పు ... వాళ్ళూ సహృదయంతో అందుకు ఆమోదిస్తే నిరభ్యంతరంగా వివాహమాడు ... '' అంటూ నచ్చచెప్పారు రాఘవయ్యగారు.

ఆయన మాటమీదే తమ వూరు వెళ్ళి

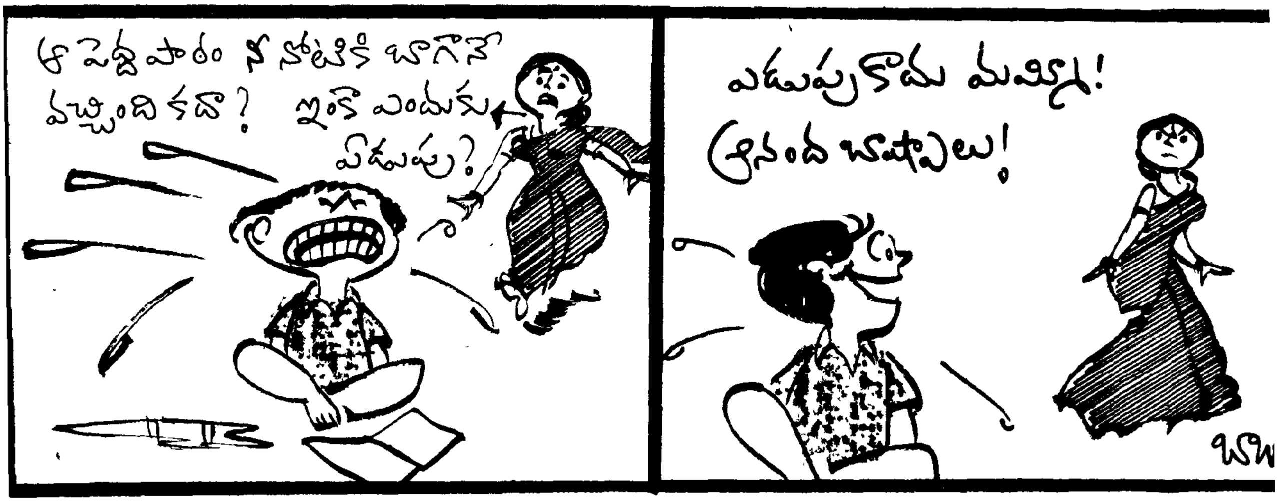

తల్లిదండ్రులకు తన అభిప్రాయం చెప్పాడు మూర్తి.

కొడుకు మాటలు విని "అవ్వ! ఒక కుల భ్రష్టుడి కూతుర్నిటరా నువ్వు చేసుకొనేది ?" అంటూ పరువు ప్రతిష్టలు గురించి, వంశ గౌరవం గురించి ఏకరువుపెట్టారు వాళ్ళు. "మునుమున పుట్టిన బిడ్డవు. నీ మీద మేమెన్నో ఆశలు పెట్టుకున్నాం. కాబట్టి మా మాట విను ... తప్పితే ఆ కులం లేనివాడి కూతుర్ని నువ్వు చేసుకొంటే మేం సహించేదిలేదు" అని తేల్చిచెప్పారు చివరికి ... అయినా తన పట్టు విడువలేదు మూర్తి. దాంతో "మాతోను, ఈ యింటితోను నీకు ఎలాంటి సంబంధంలేదు పో" అంటూ బంధాలనే తెంపుకున్నారు అతడి తల్లిదండ్రులు.

పౌరుషంగా ఇంటినుంచే వచ్చేశాడు మూర్తి. రాఘవయ్య మాస్టారి అనుమతితో దైవసన్నిధిలో విశాలను పెళ్ళి చేసుకున్నాడు.

"ఎంతైనా పెద్దలు ... కోపతాపాలు కలకాలం వుండవు. నువ్వు, అమ్మాయి వెళ్ళి మీ అమ్మానాన్నల ఆశీర్వాదం పొందివస్తే బావుంటుంది మూర్తీ"—అన్న మాస్టారి మాటను తీసివేయలేక తన స్వంత వూరు వెళ్ళాడు మూర్తి భార్యను తీసుకొని.

నూతన దంపతులన్న విచక్షణ కూడా లేకుండా బయటివాళ్ళను బయటికే పంపివేశారు మూర్తి, విశాలను అతడి తల్లిదండ్రులు.

అప్పట్నుంచే ఎవరికి వారే యమునాతీరే అన్నట్టు మారిపోయారు.

కానీ, విశాలది ఎంత మంచి మనసో ?

"ఈ నెలనుంచే మీరు ఎంతో కొంత మీ అమ్మా నాన్నలకు పంపాలండీ" అంది ఒకరోజు మూర్తితో.

"విశాలా ?"

"అవునండి. వాళ్ళు మిమ్మల్ని కన్నారు. పెంచారు ... మీ విషయంలో చిన్నతనంనుంచే వాళ్ళు ఎన్ని ఆశలు పెంచుకొన్నారో ... వివాహ విషయంలో ఎలాగో వాళ్ళ కోర్కె తీర్చలేక పోయారు. కనీసం మిగతా విషయాలలోనైనా వాళ్ళను సంతృప్తిపరచటం మీ విధి."

"అలా అని...?"

"మీ నాన్నగారు రిటైరయ్యారు. మీ తమ్ముడు చదువుకుంటున్నాడు ... ఆదాయంలేని వాళ్ళకు మీరు నెల నెల ఎంతో కొంత పంపితేనే బావుంటుంది."

మెరిసే కళ్ళతో చూశాడు మూర్తి విశాలను... 'తనను ఘోరంగా అవమానించిన వ్యక్తులపట్లకూడా ఇంతటి ఔదార్యం ప్రదర్శించ గల వ్యక్తి ! ఆమె భార్య కావటం నిజంగా తన అదృష్టమే' అనిపించింది అతనికి.

ఆ ప్రకారమే డబ్బు పంపటం మొదలు పెట్టాడు మూర్తి ... మనియార్డరు తిరుగు రశీదులు రావటమే తప్ప — తల్లిదండ్రులనుంచి ఒక్క ఉత్తరముక్క కూడా రాలేదు అప్పట్నుంచి...అయితే తాము పంపుతున్న డబ్బును తీసుకోవటమే ఎంతో తృప్తి నిస్తోంది మూర్తి, విశాలలకు.

మూర్తి కూతురు అరుణ పుట్టాక అనుకో కుండా కాలంచేశారు విశాల తండ్రి రాఘవయ్య. ఆ తర్వాత కొద్దిరోజులకే అక్కణ్ణుంచి వేరే ప్రాజెక్టుకు మార్చారు మూర్తిని...నవీన్ పుట్టి మూడు సంవత్సరాలైంది...పెరుగుతున్న పిల్లల భవిష్యత్తును ఆలోచించి హైదరాబాద్‌కు రిక్వెస్ట్ ట్రాన్స్‌ఫర్ పెట్టుకున్నాడు మూర్తి. తొందర లోనే సఫలీకృతుడవటం కూడా జరిగింది.

హైదరాబాద్ వచ్చి అతడు సుఖపడిన పాపాన పోలేదు ... మొదట ఇల్లు దొరకటం బ్రహ్మప్రళయమైపోయింది ... రెండు గదులు, అదిరిపోయే అద్దె — అడ్వాన్సుకట్టి సామాన్లను విశాలను తీసుకువచ్చాడు

రాత్రిళ్ళు దోమలబాధ, పొద్దున లేచింది మొదలు బస్సుల బాధ — వట్టి యాంత్రిక జీవిత మైపోయింది మూర్తిది...ఆ జీవితానికే అలవాటు పడిపోవటానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడు. అంతలోనే మళ్ళీ ట్రాన్స్‌ఫర్...

"మిస్టర్ మూర్తీ! నీ బాధ నాకు తెలుసు...ఎన్నో ప్రయత్నాలు చేసుకొని నువ్వు ఈసిటీకి వచ్చావ్. నువ్వువచ్చికూడా నిండామూడు నెలలు కాలేదు...అటువంటిది అప్పుడే ట్రాన్స్‌ఫర్. చీటికి మాటికి ట్రాన్స్‌ఫర్ చేస్తే ఒక చిన్న ఉద్యోగి ఎన్ని ఇబ్బందులు పడవలసి వచ్చేది నేను అర్థం చేసుకోగలను... కానీ, నా చేతుల్లో ఏమీ లేదు. పై అధికారుల ఆజ్ఞను పాటించి తీరవల సిందే. తప్పదు ..." అంటూ మూర్తి ట్రాన్స్‌ఫర్‌ను గురించి చెప్పి అతడు వెళ్ళవలసిన వూరు పేరు చెప్పాడు ఆఫీసర్.

ట్రాన్స్‌ఫరై తను ఇప్పుడు వెళ్ళబోతున్నది తన స్వంత వూరే !... మూర్తిలో రకరకాల అనుభూతులు మొదలయ్యాయి.

"ఏది ఎందుకు జరుగుతుందో ఎవరికి తెలుసండి ... పై అధికారులు తమ స్వార్థం కోసం మిమ్మల్ని మళ్ళీ ట్రాన్స్‌ఫర్ చేశారు. కీడులోనూ మేలే జరుగుతుంది ఒక్కోసారి ... కావాలని ప్రయత్నిస్తే మాత్రం మీకు మీవూరు ట్రాన్స్‌ఫర్ అవుతుందంటండీ ?"— ఏమిటో పరమానంద భరితురాలైంది విశాల.

తన తలిదండ్రుల మనస్తత్వం తెలిసివుండీ ఆమె అలా ఆశపడటం చూసి నవ్వుకున్నాడు మూర్తి ... ఎంత మనసుపడి వెళ్ళినా తల్లి దండ్రులు ఆదరించి అందలమెక్కిస్తారన్న భ్రమ మూర్తిలో ఏ కోశానా లేదు మరి.

అందుకే "నేను వెళ్ళి జాయినింగ్ రిపోర్టు యిచ్చి ఇల్లువసతి అన్నీ చూసుకొని వచ్చి నిన్ను పిల్లల్ని తీసుకు వెళ్తాను విశాలా" అని చెప్పి తను ఒక్కడే బయలుదేరి వచ్చాడు మూర్తి.

తీరా ఇక్కడికి వచ్చాక— తల్లిదండ్రుల ఆప్యాయత, వాత్సల్యం చూశాక — వీళ్ళకు దూరమై ఇంతకాలం తను పొరపాటు చేశాడా అన్న తర్కం బయలుదేరింది మూర్తిలో.

* * *

ఒక కునుకు తీసి లేచి మధ్య గదిలోకి వచ్చి కూర్చున్నాడు. చలపతిగారు కూడా అక్కడే

కూర్చొని వున్నాడు ... ఇద్దరికి కాఫీ తెచ్చి యిచ్చింది కిష్టమ్మ.

"నల్లనివన్నీ నీళ్ళు తెల్లనివన్నీ పాలు అనుకున్నాంరా పెద్దాడా ... నిన్ను కోడల్ని ఎంతో అవమానించాం... అందుకు నేను, మీనాన్న బాధ పడని రోజంటూ లేదు ..." అంటూ కుర్చీ పక్కనే క్రింద చతికిలపడింది కిష్టమ్మ. ఆవెంట,

"కోడలి మనసు ఎటువంటిదో మాకు తెలియదా పెద్దాడా !... ఆమే అనుకూలవతే కాకపోతే నెలనెలా మాకు డబ్బు పంపగలిగే వాడివా నువ్వు ?" అన్నాడు చలపతి.

"... మరి కోడలిమీద కొడుకుమీద సదభిప్రాయం వున్నప్పుడు — మీరు మా దగ్గరికి రాకూడదా ? కనీసం అలా అని ఉత్తరం ముక్క కూడా వ్రాయకపోయారు ... మీ అందరికీ దూరమై మేము ఎంత చిత్రహింస అనుభవించామో తెలుసా ?... విశాలకు మీరంటే ఎంత గౌరవమో నోటితో చెప్పలేను. ఆమె నిత్యం భగవంతుణ్ణి ప్రార్థించేది మీలో పరిమార్పు గురించే ... ఇప్పుడు మాపట్ల మీ కెంతో అభిమానంవుందని ఏ కొంచం తెలిసినా విశాల సంతోషంతో ఉక్కిరి బిక్కిరై పోతుంది నాన్న గారూ"— తన అభిప్రాయం చెప్పాడు మూర్తి.

'నిజమే పెద్దాడా... కాకపోతే మేం కొంచెం ఆలస్యంగా కళ్ళు తెరవగలిగాం... ఆ తర్వాత ఆత్మాభిమానం అడ్డు వచ్చింది... మీ మొహాలు చూడటంకాదు మా ముఖాలు మీకు చూపించలేకే మేం తెరచాటు బ్రతుకులు బ్రతికాం ఇంత కాలం... నీకు నువ్వై ఏనాడైనా ఈ యింటికి రాకపోతావా అప్పుడు మా మనసు నీకు విప్పి చెప్పకపోతామా అనే నిరీక్షిస్తున్నాం... ఈనాటికి మా నిరీక్షణ ఫలించింది, నువ్వు వచ్చావ్..." అంటూ తమ మనసులను బయటపెట్టాడు చలపతి కన్నీటితో.

మధ్యతరగతి మమతలు

"మొదటిసారి నువ్వు డబ్బు పంపినప్పుడు మనీయార్డరు తిప్పి పంపిచేస్తామన్నారు మీ నాన్నగారు. నేనే అలా చెయ్యొద్దన్నాను... ఎంత కాదన్నా పెద్దాడు మనరక్తంపంచుకు పుట్టినబిడ్డే. వాడు సహాయపడతానన్నప్పుడు ఆత్మాభిమానాలకు పోయి కాదని తిరస్కరించకండి' అంటూ ఆయనకు నచ్చచెప్పి వప్పించాను... 'తల్లిదండ్రులు కాదన్నా వాళ్లకు నేను సహాయపడుతున్నానన్న తృప్తి అయినా నీకు మిగలాలని' నేనలా చేశాను... అందరమూ గతాన్ని మర్చిపోదాం పెద్దాడా ! ఎందుకంటే తవ్వుకున్నకొద్దీ అంతా అశాంతిమయం ... సరేగాని ఏ తిప్పలు పడైనా నువ్వు నీ వుద్యోగాన్ని ఈ వూరికే మార్పించుకో పెద్దాడా. అందరం కలిసి హాయిగా బ్రతకవచ్చు" — అంటూ ఆకాంక్షను వెళ్ళబుచ్చింది కిష్టమ్మ.

"నీ కోర్కె ప్రకారమే జరిగిందమ్మా... నా వుద్యోగం ఈ వూరికే ట్రాన్స్‌ఫర్ అయింది. అది జరగబట్టే నేను తిరిగి మన యింటికి రావటం జరిగింది..."

మూర్తి ఆలా చెబుతూండగానే సంతోషంలో ఉక్కిరిబిక్కిరై పోయింది కిష్టమ్మ.

"ఏమండీ, విన్నారా ! పెద్దాడికి ఈవూరే ట్రాన్స్‌ఫర్ అయిందట... ఇక మనదగ్గిరే వుండిపోవటానికి వచ్చాడండి మన పెద్దాడు !" అంది పైకి భర్తనుద్దేశించి.

"భగవంతుడు కరుణామయుడే... మన మొర ఆలకించాడు ... అంతే" అని వూరుకున్నాడు చలపతి కళ్ళు తుడుచుకుంటూ.

"వుద్యోగమే ఇక్కడికి అయనప్పుడు కోడల్ని పిల్లల్ని అక్కడే ఎందుకు వదిలేసి వచ్చావురా పెద్దాడా ?"

తల్లి సందేహాన్ని నివృత్తి చేయలేకపోయాడు మూర్తి వెంటనే.

"గతంలో ఎదురైంది చేదు అనుభవం అయినప్పుడు — తిరిగి దాన్ని పొందటానికి ఎవరు మాత్రం ఇష్టపడతారు ?... పోనీలే. మించిపోయిందేముంది ... అవసరమైతే నేనే వెళ్ళి అమ్మాయిని పిల్లల్ని తీసుకువస్తాను..."

ఒకనాడు తనను ఛీత్కరించి నానా మాటలూ అన్న మామగారే స్వయంగా వెళ్ళి "మనవూరు వెళ్దాం పదమ్మా" అంటే ఆ కోడలు పొందే ఆనందాన్ని క్షణకాలం పాటు వూహించుకున్నాడు మూర్తి.

*　*　*

తండ్రి బజారుకు వెళ్ళాడు. తల్లి లోపల పనులు చూసుకుంటోంది... వరండాలో సాలోచనగా వాలుకుర్చీలో కూర్చొని వున్నాడు మూర్తి... బద్ధకం అనిపించి బయటికి వెళ్ళ లేదు అతడు.

అప్పటికి సాయంత్రం ఆరు గంటలు కావస్తోంది... అప్పుడే సతీసమేతంగా కేశవ లోపలికి రావటం కనిపించింది... వాళ్ళ జంటను చూసి మూర్తికి కన్నుల పండుగ అనిపించింది.

మూర్తిని చూసిన కేశవ "అన్నయ్యా !" అంటూ వచ్చి అతణ్ణి వుక్కిరి బిక్కిరి చేశాడు. తర్వాత "ఏమోయ్ ప్రవీణా ! చూశావా... మా అన్నయ్య !" అంటూ మూర్తిని తన భార్యకు పరిచయం చేశాడు.

"నమస్కారం బావగారూ !"— ప్రవీణ మాటల్లోనూ నడతలోనూ ఎంతో వినయత నమ్రత కనిపించాయి మూర్తికి. ఈఅమ్మాయినా తన తల్లి గయ్యాళి, మహంకాళీ అటోంది ?— అన్న మీమాంస వెంటనే కలిగింది అతడికి.

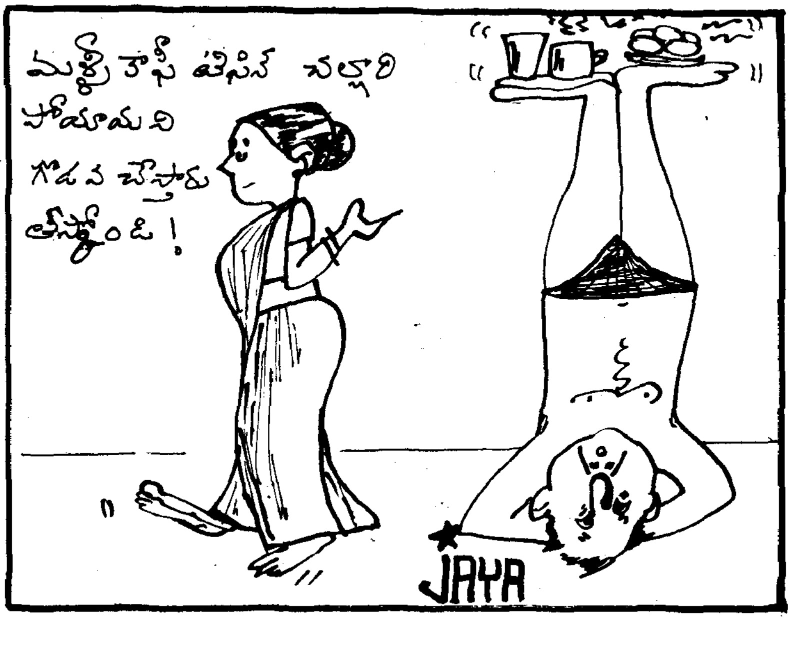

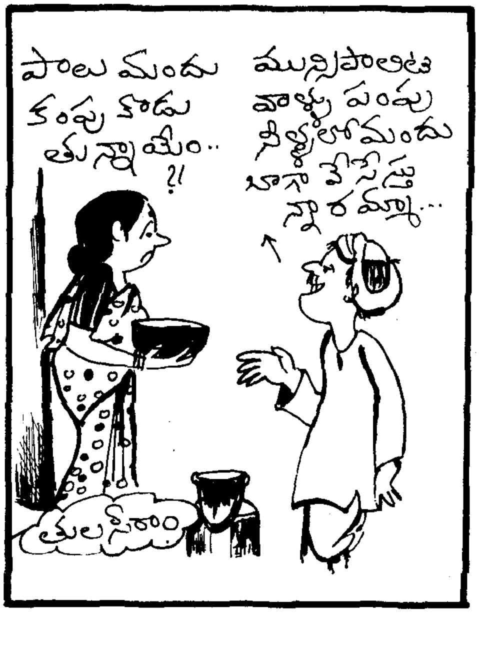

"నమస్కారం" అని లేచి నిలబడ్డాడు మూర్తి.

"పద అన్నయ్యా మా వాటాలోకి వెళ్ళి మాట్లాడుకుందాం" అని మూర్తిమీద చేతులు వేసి ఆప్యాయంగా తను లోపలికి తీసుకెళ్ళాడు కేశవ.

"ఒకే యింట్లో రెండు వాటాలు— ఈ పద్ధతి నాకు నచ్చలేదురా కేశవా" అన్నాడు మూర్తి కుర్చీలో కూర్చొంటూ... ప్రవీణ కాఫీ సిద్ధం చేయటానికి గావును లోపలికి వెళ్ళింది.

"ఏం చేస్తామన్నయ్యా... ఇంటిలోన పోరు ఇంతింత గాదయా... అన్నారు పెద్దలు... అమ్మకూ ప్రవీణకు పడదు... ఎక్కడ వచ్చిందో తిరకాసు నాకు అర్థం కాలేదు..." అన్నాడు కేశవ.

"పోనీలే... మీరిద్దరయినా చక్కగా వుంటున్నారా ?"

"బ్రహ్మాండంగా..."

"సరేగాని కేశవా, నీ పెళ్ళి విషయం— కనీసం నువ్వైనా వుత్తరం రాయలేదేం ?"

"ఏం చెయ్యనన్నయ్యా... అమ్మ, నాన్న నా కాళ్ళకు బంధం వేశారు... బంధువులు, పరువు ప్రతిష్ఠ అంటూ నా నోరు కుట్టేశారు..." బాధ పడుతూ చెప్పాడు కేశవ.

అంతలో కాఫీ కప్పులతో సిద్ధమైంది ప్రవీణ.

"కాపురానికి వచ్చి రావటంతోనే మీ తమ్ముడి గారికీ, మీ అమ్మనాన్నలకు వేరు బంధం పెట్టినందుకు నామీద కోపం వచ్చినట్టుంది బావ గారికి"—అంది ప్రవీణ ఉన్నట్టుండి.

ఖంగు తిన్నాడు మూర్తి.

"లేదు...కానీ, ఇంత పిల్లవు ... ఎందుకు మరి ఇలా చేశావో నాకు అంతుబట్టటంలేదు" అన్నాడు పైకి.

"చెడు లేకపోతే మంచికి గుర్తింపు ఎలా వస్తుంది బావగారూ...పరువు ప్రతిష్ట—గౌరవ నీయమైన సంబంధం — అంటూ నన్ను తమ కోడలిగా చేసుకున్నారు మీ అమ్మ నాన్న...వాళ్ళు నా పట్ల ఎంతో ఆప్యాయత కనపరిచారు. నిజమే...కాదనను...'అదే మీ భార్యపట్ల వాళ్ళు అలా కఠినంగా ఎందుకు ప్రవర్తించారు ?' అని ఆలోచించాను...మారుతున్న వ్యవస్థలో కులం గోత్రం శాఖాభేదం అంటూ కూర్చుంటే ఎలా జరుగుతుంది ?...గుడ్డికన్నా మెల్ల మేలు అన్న భావం మీ అమ్మనాన్నలలో కలిగించాలని వాళ్ళ పట్ల నేనూ ఎంతో కఠినంగా మారాను...చివరికి ఆశించిన విధంగా నే వాళ్ళలో పరిమార్పు కలగటమూ నేను గమనించాను... పెద్దవాళ్ళు— వాళ్ళపట్ల నేను అతిగా ప్రవర్తించాను అనుకొంటే నన్ను మన్నించండి బావగారూ" అంటూ చేతులు జోడించింది ప్రవీణ.

"నీది ఎంతటి విశాల హృదయం ప్రవీణ... విశాల నీకు ఏమీ కాకపోయినా — సాటి ఆడదాన్ని గురించి అంత విపులంగా ఆలోచించి చేయగూడని సాహసం చేశావంటే — నిన్ను మనస్ఫూర్తిగా అభినందిస్తున్నాను" అన్నాడు మూర్తి.

"ఇది నా ఒక్కదాని ప్రతిభే కాదు బావ గారూ...మీ తమ్ముడుగారు అందించిన సహాయ సహకారాలే నన్ను కార్యోన్ముఖురాల్ని చేశాయి..." అని అంటూండగానే—

"అంటే ఇంతకాలం నువ్వు ప్రవర్తించిందంతా నటనన్నమాట !...పెద్ద కోడల్ని మాకు దగ్గిర చెయ్యటంకోసం ఇంతపని చేశావన్న మాట..." అంది కిష్టమ్మ వచ్చి.

"అమ్మా..." అంటూ తల్లికి ఏదో సర్ది చెప్పబోయాడు కేశవ.

"మీ మాటలన్నీ నేను విన్నాను లేరా... ఇక మీరెవరూ నాకు వివరించి చెప్పనక్కరలేదు. పెద్ద కోడలి మనసు వెన్నపూసైతే, చిన్నకోడలి మనసు బంగారం...పెద్దాడా ! రేపు వుదయమే మీ నాన్నగార్ని వెళ్ళి పెద్దకోడల్ని పిల్లల్ని తీసుకు రమ్మని చెప్పాను" అంది కిష్టమ్మ.

"అలాగే కానీ అమ్మా." అంటూ తన సమ్మతిని తెలియజేశాడు మూర్తి.

ఆరోజు ఇక కంబైండ్ వంట చేసేద్దామని నిర్ణయించుకొని వంటయింటివైపు వెళ్ళారు అత్తా కోడళ్ళు.

అక్కడే కూర్చొని మాటల్లో మునిగి పోయారు మూర్తి, కేశవలు.

అలా ఎంతసేపు గడిచిందో తెలియదు. ఇంతలో బయటినుంచీ మాటలు.

"నమస్కారం చలపతిగారూ !" పక్కింటి పార్వతీశం కంఠస్వరం.

"నమస్కారం, రావయ్యా పార్వతీశం... వచ్చి కూర్చో" చలపతిగారి మాటలు.

"ఏమిటి ఈవేళ మాంచి హుషారుగా వున్నారు చలపతిగారూ ?"

"మా పెద్దాడు వచ్చాడయ్యా."

"చూసిపోవటానికా ?"

"కాదు. వుద్యోగం ఇక్కడికి మారింది."

"అంటే ... ? మొత్తానికి సాధించారు చలపతిగారూ ... మనవూరి మినిష్టరుగారి చుట్టూ కాళ్ళరిగేట్టు తిరిగినా మొత్తానికి పని జరిగిందన్నమాట ... భేష్."

"పెద్దగా అరవకయ్యా ... మా పెద్దాడు వింటాడు."

"వింటే ఏంలేండి ... ఇహ మిమ్మల్ని కాదనిపోడుగా ?"

"ఎందుకుపోతాడయ్యా ? ఏమైనా పార్వతీశం — నా బిడ్డలు వరాలయ్యా—వరాలు!"

అక్కడ తన బిడ్డల్ని గురించి సగర్వంగా చెప్పకుంటున్న తండ్రిని చూస్తే ఇక్కడ మూర్తి, కేశవల ఛాతీలు ఎగసిపడ్డాయి.
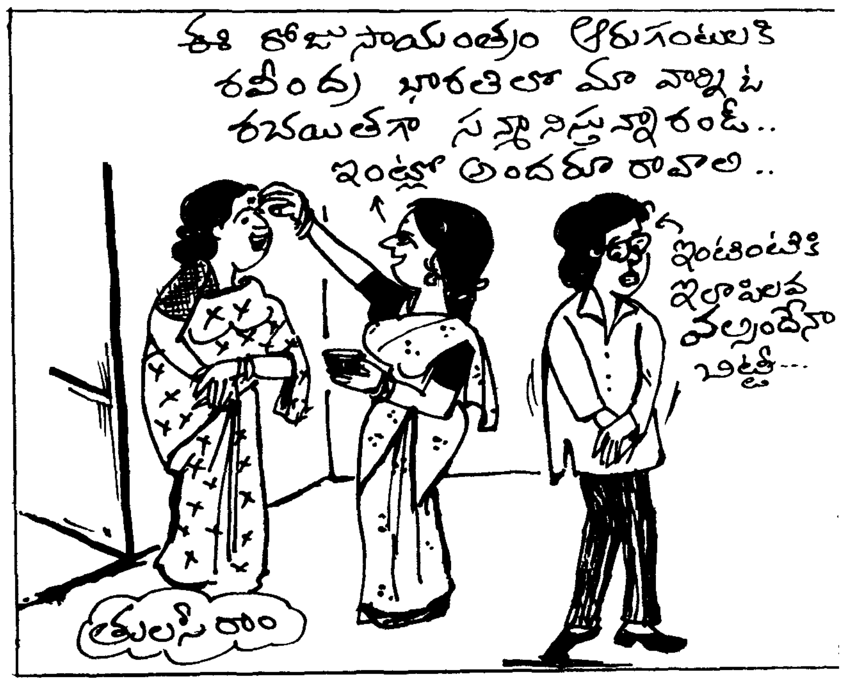
హైదరాబాద్‌నుంచి తనకు అకస్మాత్తుగా ట్రాన్స్‌ఫర్ కావటానికి కారణం తన తండ్రి అని తెలిశాక గర్వపడాలో, సంతోషపడాలో, ఆశ్చర్యపడాలో అర్థంకావటంలేదు మూర్తికి.